

BELGISCHE SENAAAT**ZITTING 1974-1975**

28 NOVEMBER 1974.

- Voorstel van wet tot opheffing van de artikelen 391, 392, 393 en 394 van het Burgerlijk Wetboek en tot wijziging van de artikelen 398 en 432 van hetzelfde Wetboek.
- Voorstel van wet tot wijziging van de artikelen 399 en 400 van het Burgerlijk Wetboek.

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR DE
JUSTITIE UITGEBRACHT
DOOR DE HEER HAMBYE.

Deze twee wetsvoorstellen, die door dezelfde senator zijn ingediend en beide strekken tot wijziging van hoofdstuk II van Boek I, titel X, van het Burgerlijk wetboek betreffende de voogdij, kunnen gevoeglijk samen worden onderzocht.

De indiener van de twee voorstellen wenst een eind te zien komen aan het onderscheid dat het Burgerlijk Wetboek nog steeds maakt tussen de vader en de moeder met betrekking tot de voogdij over hun kinderen.

Aan de werkzaamheden van de Commissie hebben deelgenomen :

Vaste leden : de heren Pierson, voorzitter; Calewaert, Cooreman, Coppieters, De Grève, Mevr. Delepierre, de heren de Stexhe, Dupont, Hendrickx, Hoyaux, Lepaffe, Leroy, Lindemans, Pede, Risopoulos, Rombaut, Mevr. Staels-Dompas, de heren Van Bogaert, Van In, Van Rompaey, Verbist en Hambye, verslaggever.

Plaatsvervanger : Mej. Hanquet.

R. A 9681*Zie :*

Gedr. St. van de Senaat :

121 (B.Z. 1974) : N° 1 : Voorstel van wet.

R. A 9682*Zie :*

Gedr. St. van de Senaat :

122 (B.Z. 1974) : N° 1 : Voorstel van wet.

SENAT DE BELGIQUE**SESSION DE 1974-1975**

28 NOVEMBRE 1974.

- Proposition de loi abrogeant les articles 391, 392, 393 et 394 du Code civil et modifiant les articles 398 et 432 du même Code.
- Proposition de loi modifiant les articles 399 et 400 du Code civil.

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DE LA JUSTICE
PAR M. HAMBYE.

Les deux propositions de loi, étant du même auteur et tendant toutes deux à modifier le chapitre II du titre X du Livre Ier du Code Civil qui traite de la tutelle, peuvent être examinées ensemble.

L'objet des deux propositions est de supprimer certaines discriminations que contient encore le Code civil, entre le père ou la mère concernant la tutelle de leurs enfants.

Ont participé aux travaux de la Commission :

Membres effectifs : MM. Pierson, président; Calewaert, Cooreman, Coppieters, De Grève, Mme Delepierre, MM. de Stexhe, Dupont, Hendrickx, Hoyaux, Lepaffe, Leroy, Lindemans, Pede, Risopoulos, Rombaut, Mme Staels-Dompas, MM. Van Bogaert, Van In, Van Rompaey, Verbist et Hambye, rapporteur.

Membre suppléant : Mlle Hanquet.

R. A 9681*Voir :*

Document du Sénat :

121 (S.E. 1974) : N° 1 : Proposition de loi.

R. A 9682*Voir :*

Document du Sénat :

122 (S.E. 1974) : N° 1 : Proposition de loi.

Daartoe wordt voorgesteld de artikelen 391, 392, 393 en 394 op te heffen. Deze artikelen luiden thans :

« *Artikel 391.* — Niettemin kan de vader aan de overlevende moeder, tevens voogdes, een bijzondere raadsman toevoegen, zonder wiens advies zij geen enkele handeling, de voogdij betreffende, zal mogen verrichten.

Indien de vader de handelingen aanwijst waarvoor de raadsman benoemd wordt, is de voogdes bekwaam om de overige handelingen zonder diens bijstand te verrichten.

Artikel 392. — De benoeming van die raadsman kan slechts op één van de volgende wijzen geschieden :

1° door een akte van uiterste wil;

2° door een verklaring afgelegd hetzij voor de vrede-rechter bijstaan door zijn griffier, hetzij voor notaris.

Artikel 393. — Indien de vrouw zwanger is bij het overlijden van de man, benoemt de familieraad een curator over de ongeboren vrucht.

Bij de geboorte van het kind wordt de moeder voogdes over dat kind en is de curator van rechtswege toeziende voogd.

Artikel 394. — De moeder is niet verplicht de voogdij op zich te nemen; zij moet echter, ingeval zij deze afwijst, de daaraan verbonden plichten vervullen totdat zij een voogd heeft doen benoemen.»

De bepalingen van de artikelen 391 en 392 waren te verklaren in de tijd toen de vrouw niet alleen in rechte, maar ook in feite onbekwaam werd geacht om haar eigen vermogen en a fortiori het vermogen van haar minderjarige kinderen te beheren, en toen het normaal geacht werd dat een vooruitziend man, vader van minderjarige kinderen, de nodige maatregelen trof om zijn echtgenote te beschermen ingeval hij eerder zou komen te sterven dan zij. Nu de tijden veranderd zijn, kan niemand nog bezwaren hebben tegen de opheffing van deze twee artikelen. Dit geldt ook voor de opheffing van artikel 394.

Daarentegen ziet uw Commissie niet goed in waarom artikel 393 zou moeten vervallen. De benoeming van een curator over de ongeboren vrucht is slechts een aanloop tot de benoeming van een toeziende voogd, die in ieder geval bij de geboorte moet plaatshebben. Bovendien, in het vooruitzicht van een uitbreiding van de erfrechten van de langstlevende echtgenoot, kan men niet voorbijgaan aan de mogelijkheid van een conflict tussen de belangen van de moeder en van het kind dat nog geboren moet worden.

Worden de voorgestelde bepalingen aangenomen, dan behoort het laatste lid van artikel 396*bis*, dat verwijst naar de artikelen 391 tot 394, te worden opgeheven.

Artikel 398 van het Burgerlijk Wetboek verwijst naar artikel 392 ter zake van de vorm waarin de langstlevende der ouders, ingeval deze overlijdt, een voogd voor zijn kinderen kan kiezen.

A cet effet, il est proposé d'abroger les articles 391, 392, 393 et 394 qui se lisent comme suit :

« *Article 391.* — Pourra néanmoins le père nommer à la mère survivante et tutrice, un conseil spécial, sans l'avis duquel elle ne pourra faire aucun acte relatif à la tutelle.

Si le père spécifie les actes pour lesquels le conseil sera nommé, la tutrice sera habile à faire les autres sans son assistance.

Article 392. — Cette nomination de conseil ne pourra être faite que de l'une des manières suivantes :

1° par acte de dernière volonté;

2° par une déclaration faite ou devant le juge de paix, assisté de son greffier ou devant notaire.

Article 393. — Si lors du décès du mari, la femme est enceinte, il sera nommé un curateur au ventre par le conseil de famille.

A la naissance de l'enfant, la mère en deviendra tutrice et le curateur en sera de plein droit le subrogé tuteur.

Article 394. — La mère n'est point tenue d'accepter la tutelle; néanmoins et en cas qu'elle la refuse, elle devra en remplir les devoirs jusqu'à ce qu'elle ait fait nommer un tuteur.»

Les dispositions des articles 391 et 392 s'expliquaient à une époque où la femme était présumée incapable, non seulement en droit, mais aussi en fait de gérer son patrimoine et a fortiori celui de ses enfants mineurs et où on considérait comme normal qu'un mari prévoyant, père d'enfants mineurs d'âge, assure une protection à son épouse dans l'hypothèse où il viendrait à mourir avant elle. Les choses ayant changé, rien ne s'oppose à accepter la suppression de ces deux articles. Il en est de même en ce qui concerne l'abrogation de l'article 394.

Par contre, la Commission ne voit pas de raison d'abroger l'article 393; la désignation d'un curateur au ventre n'est qu'une anticipation de la désignation d'un subrogé tuteur qui, de toute façon, devrait avoir lieu dès la naissance. Au surplus, dans la perspective de l'extension des droits successoraux du conjoint survivant, on ne peut écarter l'hypothèse de l'opposition d'intérêt entre la mère et l'enfant à naître.

L'adoption des dispositions proposées entraîne l'obligation d'abroger le dernier alinéa de l'article 396*bis* qui renvoie aux articles 391 à 394.

L'article 398 du Code Civil renvoie à l'article 392 pour ce qui concerne les formes par lesquelles le survivant des père et mère peut choisir à ses enfants un tuteur, dans l'hypothèse de son décès.

Bij opheffing van artikel 392 moet in de tekst van artikel 398 de inhoud van die verwijzing worden overgenomen.

De artikelen 399 en 400 hebben betrekking op de rechten dienaangaande van de hertrouwde moeder, naargelang zij al dan niet in de voogdij over de kinderen uit haar eerste huwelijk is gehandhaafd. Voorgesteld wordt die bepalingen van toepassing te verklaren op de vader zowel als op de moeder.

Het blijkt dat na de opheffing, door artikel 7, § 1, van de wet van 30 april 1958, van de artikelen 395 en 396, die betrekking hadden op een nieuw huwelijk van de moeder voogdes, de artikelen 399 en 400 geen zin meer hebben. Het lijkt wenselijk deze artikelen op te heffen, veeleer dan ze te wijzigen.

In dat geval zou ook het laatste zindsdeel van de tekst voorgesteld voor artikel 398 : « en met de hierna gestelde uitzonderingen en beperkingen » moeten vervallen, aangezien er geen enkele uitzondering of beperking meer blijft bestaan.

De voorgestelde wijziging van artikel 432 brengt de man en de vrouw op dezelfde voet met betrekking tot de verplichting om de voogdij te aanvaarden over kinderen die geen bloed- of aanverwant zijn en schaft ook hier het recht af voor de vrouw om een voogdij te weigeren. De redenen hiervoor zijn natuurlijk dezelfde : gelijkheid van man en vrouw; dit kan onze goedkeuring wegdragen.

Op voorstel van de verslaggever neemt de Commissie bij eenparigheid van de 17 aanwezige leden de bijgaande tekst aan, waarin rekening is gehouden met de gemaakte opmerkingen.

Dit verslag is goedgekeurd bij eenparigheid van de 17 aanwezige leden.

De Verslaggever,
J. HAMBYE.

De Voorzitter,
M.-A. PIERSON.

L'abrogation de l'article 392 rend nécessaire de reprendre dans le texte même de l'article 398 ce que comprenait ce renvoi.

Les articles 399 et 400 traitent des droits en ce domaine de la mère remariée, selon qu'elle a été ou non maintenue dans la tutelle des enfants de son premier mariage; il est proposé d'étendre ces dispositions aussi bien au père qu'à la mère.

Il apparaît que depuis l'abrogation, par la loi du 30 avril 1938, article 7, § 1er, des articles 395 et 396 qui traitaient du remariage de la mère tutrice, les articles 399 et 400 n'ont plus une portée quelconque; il serait préférable de les abroger plutôt que de les modifier.

Cette abrogation rend nécessaire celle du dernier membre de phrase du texte proposé pour l'article 398 : « et sous les exceptions et les modifications ci-après », aucune exception, ni modification ne subsistant.

La modification proposé à l'article 432 met sur le même pied l'homme et la femme en ce qui concerne l'obligation d'accepter la tutelle d'enfants ni parents, ni alliés et supprime ici aussi le droit pour la femme de refuser toute tutelle. Les motifs de cette modification sont évidemment les mêmes : l'égalité de l'homme et de la femme; on peut s'y rallier.

Sur proposition du rapporteur, la Commission adopte, à l'unanimité des 17 membres présents, le texte repris en annexe qui tient compte des diverses observations présentées.

Le présent rapport est approuvé à l'unanimité des 17 membres présents.

Le Rapporteur,
J. HAMBYE.

Le Président,
M.-A. PIERSON.

TEKST DOOR DE COMMISSIE AANGENOMEN.

TEXTE ADOPTE PAR LA COMMISSION.

*Nieuw opschrift.**Nouvel intitulé.*

Voorstel van wet tot opheffing van de artikelen 391, 392, 394, 399 en 400 van het Burgerlijk Wetboek en tot wijziging van de artikelen 396bis, 398 en 432 van hetzelfde Wetboek.

Proposition de loi abrogeant les articles 391, 392, 394, 399 et 400 du Code civil et modifiant les articles 396bis, 398 et 432 du même Code.

ARTIKEL 1.

ARTICLE 1er.

De artikelen 391, 392, 394, 399 en 400 van het Burgerlijk Wetboek worden opgeheven.

Les articles 391, 392, 394, 399 et 400 du Code civil sont abrogés.

ART. 2.

ART. 2.

Het laatste lid van artikel 396bis van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij artikel 7, § 2, van de wet van 30 april 1958, wordt opgeheven.

Le dernier alinéa de l'article 396bis du même Code, inséré par l'article 7, § 2, de la loi du 30 avril 1958, est abrogé.

ART. 3.

ART. 3.

Artikel 398 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt :

L'article 398 du même Code est remplacé par le texte suivant :

« Dit recht kan slechts uitgeoefend worden op een van de volgende wijzen :

« Ce droit ne peut être exercé que de l'une des manières suivantes :

» 1° door een akte van uiterste wil;

» 1° par acte de dernière volonté;

» 2° door een verklaring afgelegd hetzij voor de vrede-rechter bijgestaan door zijn griffier, hetzij voor notaris. »

» 2° par une déclaration faite ou devant le juge de paix, assisté de son greffier, ou devant notaire. »

ART. 4.

ART. 4.

Artikel 432 van hetzelfde Wetboek, gewijzigd door het enig artikel van de wet van 10 augustus 1909, wordt vervangen als volgt :

L'article 432 du même Code, modifié par l'article unique de la loi du 10 août 1909, est remplacé par le texte suivant :

« Niemand, die noch bloedverwant noch aanverwant is, kan worden genoodzaakt een voogdij op zich te nemen, behalve wanneer er binnen vier myriameter afstand geen bloedverwanten of aanverwanten zijn, in staat de voogdij uit te oefenen. »

« Nul, qui n'est ni parent ni allié, ne peut être forcé d'accepter la tutelle que dans le cas où il n'existerait pas, dans la distance de quatre myriamètres, des parents ou alliés en état de gérer la tutelle. »